

Unitat didàctica 2

VA DE FETS D'IDENTITATS? L'AUTOCRÍTICA

MOU
la noviolència

Grup de Treball en

Noviolència Cristiana

Centre d'Estudis Cristianisme i Justícia

Centre d'estudis

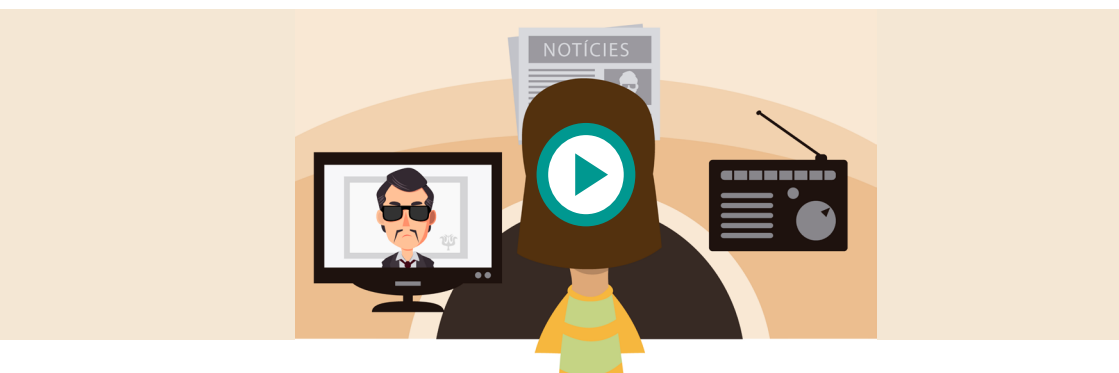
Cristianisme i Justícia

«*Mou la noviolència*» és una aposta pedagògica per iniciar processos de transformació personal davant dels conflictes que vivim, concretant estratègies no violentes que desencallin situacions de bloqueig. Aquesta eina consta d'una sèrie de vídeos acompanyats de les corresponents unitats didàctiques, per tal que els/les guies disposin de material i orientació per treballar-ho en tres trams d'edat: infants, joves i adults. Les dinàmiques d'aquest document es classifiquen en mòduls, els temes dels quals estan ordenats segons la seva aparició en el vídeo. Aquesta proposta està pensada per ser treballada en grups, acompanyats per algú amb capacitat d'aprofundir cada tema.

Accedeix a tot el material

www.moulanoviolencia.net

Cada unitat didàctica incorpora un seguit de material associat accessible des de la pàgina web del projecte: www.moulanoviolencia.net. El material d'aquesta unitat específica es troba a: <https://moulanoviolencia.net/U2>

Dinàmica Re-CORdem: hem explotat per tenir la raó?

■ INFANTS

Mostrant el dibuix es comença un diàleg amb el grup. Què veiem en el dibuix? Què ens vol comunicar? Ens hi hem trobat? Llavors, ens agrada tenir la raó? Ens enrabiem per voler-la tenir? S'acompanya els nens a entendre que tots dos tenen raó, segons la perspectiva. Es comparteixen exemples viscuts. Què podríem recordar per no seguir tossuts amb el 6 o el 9?

■ JOVES

Per parelles, cada jove pensa en un conflicte que ha presenciat, i s'identifiquen els personatges: A explota per defensar la seva posició davant B. Analitzar l'actitud i la forma amb què ha actuat A, i contrastar-ho amb les de B. Quins elements han blindat cadascú i no han permès ni tan sols millorar el conflicte? Quina hauria d'haver estat l'actitud d'A? A continuació, organitzar una representació en què diferents rols reproduïxen l'escena. En grup s'identifiquen elements negatius i alternatives positives.

■ ADULTS

Treballem en primer lloc un conflicte, com en la proposta per a joves. Recollim els sentiments i la tensió. A continuació cal fer una projecció personal: quan m'ha succeït a mi, experimentant aquesta tensió i fúria per tenir la raó? Si hi ha confiança es pot posar en comú per parelles o en grup gran. En qualsevol cas, identificar col·lectivament els elements que no ajuden a trobar l'acord que tots dos pretenien, i els que hauria calgut potenciar.

1

Heroi o dictador?

Les persones líders tenen un carisma especial per atreure els altres cap a una direcció. Hi ha moltes maneres de liderar: algunes s'assemblen a les dels herois posant tot el que són al servei dels altres; d'altres s'assemblen a dictadors que pretenen situar els altres al seu servei; i hi ha d'altres formes intermèdies, de tota mena. Tu també pots tenir lideratges més positius o més negatius en un grup o en un altre. Seguir un líder no vol dir deixar de pensar: és important discernir cap a on t'està portant! Com? L'activitat que proposem es pot fer personalment o en grup: es tracta d'omplir els buits de la dreta amb els ANTÒNIMS corresponents a aquestes frases.

Ens ajudarà a identificar-lo, i a revertir-lo: Després d'haver omplert els buits, proposem analitzar un d'aquests vídeos i identificar-hi alguns dels trets propis dels fonamentalismes que s'han definit:

01 La nueva ultraderecha

02 Preventing violent extremism through education

← + FONAMENTALISTA

- ☐ Por irracional de l'altre que porta a demonitzar-lo .....
- ☐ No és inclusiu: exclou i detesta col·lectius .....
- ☐ Projecta la seva por generant por: tot és amenaça .....
- ☐ Els arguments tenen més pes perquè els diu el líder, no perquè siguin raonables .....
- ☐ La inseguretat personal el domina, i per això respon als raonaments de manera violenta .....
- ☐ Impedeix «males» influències que informin: amenaçarien la seva veritat .....
- ☐ Només tolera alimentar-se del seu propi discurs: a TV, diaris, amics, llibres .....
- ☐ Sospita sovint dels altres, i mira d'assegurar-se que no el traeixin .....
- ☐ Les evidències de sofriment aliè són argücies inventades .....
- ☐ Si algú defensa res diferent és perquè l'han manipulat, perquè no és lliure .....
- ☐ Té poc sentit de l'humor, més aviat en forma de burla o cinisme .....
- ☐ Expressa satisfacció i voluntat d'esclafar o d'excloure l'adversari .....
- ☐ Les diferències el posen nerviós: necessita símbols, normes i homogeneïtat .....
- ☐ No diferencia les accions de les persones que les fan: ho condemna tot .....
- ☐ La seva ideologia passa per damunt de la compassió, la humanitat i el respecte .....
- ☐ Tracta sempre els adults com a infants i els explica el que han de fer i creure .....

- FONAMENTALISTA →

Estratègies i eines per a l'autocrítica

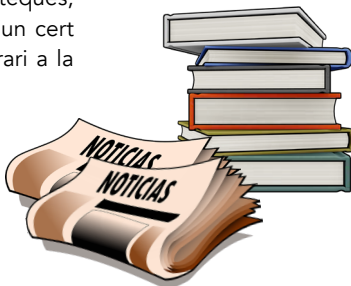
Quan en un cotxe alguna cosa fa soroll, el mecànic obre la caixa d'eines i posa a treballar. Quan en les meves relacions humanes alguna cosa fa soroll i hi ha un conflicte, cal obrir la pròpia «caixa d'eines». Comença per l'autocrítica, i sospita: no serà que estic veient la realitat deformada? Estic sent injust

en algunes decisions? Podria millorar la perspectiva? L'autocrítica que aplicarem no és autoexigència: té més a veure amb desarmar constructes falsos que amb empènyer la voluntat.

Proposem fer aquesta sessió en una biblioteca, o bé portant material. El grup tindrà alguna característica comuna (identitat cultural, política, local, d'activitat...), i si no és així, cada membre trobarà la identitat que sent com a pròpia. La proposta és fer un esforç a contracorrent de la inèrcia que vol defensar la identitat, i investigar en canvi accions doloroses protagonitzades per aquesta identitat al llarg de la història. Es tracta de descobrir els grisos, i tot coneixent-los aprendre a tenir criteri per rebutjar també el dolor que la identitat de cadascú ha infligit. Que cadascú busqui en llibres d'història, hemeroteques, programes de ràdio o TV, webs d'un cert rigor... sobretot els de signe contrari a la pròpia identitat, posant l'interès a trobar unes quantes accions que manifestin evidències clares de dolor i d'injustícia. Aleshores:

1. Es comparteixen en veu alta els «enunciats» de les notícies o les accions que han deixat ferida a algú.
2. Assumint que la llei de l'ull per ull (la llei de Talió) acaba en un món de cecs, ens preguntem si no volem liderar un món diferent, de justícia i de pau. Dins d'aquesta voluntat, deixem uns instants de silenci: soc capaç de condemnar dintre meu allò que «els meus» van fer, sense deixar de defensar el que soc i penso?
3. Després del silenci, la persona que guia llança el repte d'un canvi interior: l'important en el conflicte ja no serà «fer empassar» la meua idea a l'adversari, sinó iniciar un camí personal o col·lectiu cap a la defensa de la pròpia identitat assegurant que els mitjans emprats contenen ja l'objectiu que persegüim –la pau i la justícia–, i per tant sent capaços de condemnar tota atrocitat i injustícia vingui d'on vingui. Això honorarà la causa perquè la farà més innocent, i per tant també més convincent.

Humanitzar l'adversari dins meu

Willy Brandt, canceller de la RFA, visita el 1970 el monument en honor a les víctimes del gueto de Varsòvia que el nazisme va ordenar exterminar. Amb una actitud inèdita i inesperada, va mostrar al món l'empatia pel dolor dels altres que ocasionà el seu país, amb l'afany de reconciliar-se amb els polonesos aprofitant que Alemanya volia, amb aquest viatge oficial, reconèixer per sempre les fronteres comunes. Quina actitud mostra el lideratge del canceller alemany? Busca informació sobre com va rebre l'opinió pública alemanya, europea, internacional, aquesta actitud, i descobreix què n'opinava el seu gabinet, el seu partit i el Parlament alemany al respecte.

Treballem: A partir dels fets de la RFA el 1970, busca relats de la història del teu propi país que puguin ser paral·lels al que hem esmentat. Moments històrics en què els d'un bàndol senten compassió i l'expressen

vers els del bàndol contrari, els que els van ofendre, colpejar o fins i tot assassinar. En la teva cerca, centra't en un fet concret. Si és el cas, mira que sigui fàcil identificar l'actor directe d'aquell greuge, que no quedi sota un col·lectiu, i mira de tenir accés a dades de la seva biografia personal. Algun fet de la seva història de vida fa que aquesta persona et resulti més propera? Alguna vivència que va tenir de petit pot ajudar-te a entendre els greuges que ha comès? Podries mirar de trobar qualitats en aquesta persona?

Amb la finalitat d'explorar les formes de conèixer-lo millor en directe, et proposem un exercici d'imaginació d'imatges i escenes per treballar l'empatia i la compassió:

- **Com deu ser quan estima els seus fills/mare/família...?**
- **Quines violències i ferides ha patit en la seva història?**
- **Quines pors i dubtes deu tenir? Són pors i dubtes semblants a les dels altres, a les meves?** Enlloc de mirar-lo com n'és d'implacable, contemplo la seva fragilitat com a persona necessitada. Em fa por que això em dugui a justificar la seva acció? Entenc que entendre'l no vol dir justificar els seus fets?
- **Com deu sofrir per algú estimat a qui hem ferit?**
- **Alguna cosa em fa pensar que ha actuat de manera tan visceral endut/a pel context en què s'ha mogut?**

4

Persona, identitat, fets. Aprenguem a diferenciar-ho!

A. Persona: tot ésser humà. Sempre salvar l'altre per dignitat humana.

B. Identitat: color que ens identifica segons l'ideari, la història viscuda... Respecto que no tots tinguin la meva, tot i no compartir les altres.

C. Fets: condemnables o no segons destrueixin o ajudin en el conflicte.

■ INFANTS

Cinc nens surten al davant. Es dona el dibuix d'un ninot a cadascú (tots són persona). Es dona també un llapis de color diferent a cadascú, i tothom pinta el propi ninot del seu color. Es pengen els ninots a la panxa. Escenificar diferents supòsits: (1) Imaginar que només conec el meu color i els altres em fan por. No els vull. Per això, intentem arrencar els ninots d'altres colors. (2) Els altres colors són lletjos, hi volem pintar el nostre color al damunt. (3) Els altres colors són diferents del meu, però jo puc resseguir la silueta del seu ninot amb el meu color, i ell/a viceversa amb el meu. S'avalua al final: en la situació (1) la por feia que tothom (ninots) estigués en perill. En la (2) hem salvat les persones

(ninots) però som intolerants amb els altres (identitat o color), i volem imposar el nostre color substituint l'altre. Només a la (3) l'altre color enriqueix el meu ninot i viceversa. A (1, 2, 3) les accions seran bones o dolentes, però sempre s'haurien de salvar les persones i respectar les identitats (colors). Només quan una identitat ens fa por hi haurà violència.

03 La lleona que retroba el seu criador

■ JOVES

Comenteu en grup les frases següents. El guia hi dinamitzarà reflexions:

- «La violència és la por dels ideals (identitat) dels altres» (Gandhi)
- «El que es guanya amb violència només es pot mantenir amb violència» (Gandhi)
- «No es tornaren enemics nostres a causa de qui érem, sinó a causa del que vam fer» (Richard Forer)

■ ADULTS

Analitzar el text de Richard Forer, escrit després d'un procés d'autocrítica respecte de la seva identitat jueva fonamentalista i d'haver investigat els horrors infligits als palestins:

Després de llegir les al·legacions d'aquestes principals i prestigioses organitzacions de drets humans, la meua incredulitat i commoció es van convertir en ràbia envers els meus germans israelians per les seves injustificades i inhumanes accions. La meua ràbia se'm girà aleshores cap a dins a mesura que reflexionava en els meus fracassos passats tot parant atenció a aquesta lluita. El meu rostre s'encengué i una fúria per la justícia va bullir dins meu per causa del sofriment d'un grup ètnic sencer que jo havia ignorat continuament. Els crits de milions ni tant sols m'havien immutat. Onades de remordiment recorregueren el meu cos i em vaig estremir davant la idea de que jo havia rebutjat les seves reclamacions considerant-les propaganda i mentides. Em va avergonyir haver demonitzat tota una cultura i jutjat la seva gent com a irrecuperable. En reconèixer la meua inhumanitat, em vaig obligar a confessar en silenci la meua història d'il·lusió i

negació. Moltes de les posicions que havia pres en nom d'Israel i contra el poble palestí eren de fet incorrectes. Aquestes posicions, tan prevalents en la meua cultura, m'havien semblat raonables, fins i tot inexpugnables. Havien pres forma durant els vulnerables anys de la meua infància i es van intensificar amb els relats habituals dels meus pares, rabins, professors d'escola dels diumenges, familiars i amics. (...) La vergonya i el desconcert que sentia van retrocedir, i una forta tristesa em va envoltar per causa del tracte opressiu que tants palestins havien patit. (...) Sense saber si el dolor que havia sentit podia tornar, em vaig adonar que s'havia obert en mi un clar sentit de llibertat.

Traducció de FORER, R. (2010).
Breakthrough. Transforming Fear into Compassion. Albuquerque: Insight Press.
Pàg. 29-31.

Convertir un xoc d'identitats en un diàleg de persones

La dita popular «ets més tossut que una banya de marrà» fa referència als animals cornuts que lluiten donant cops de banya fins que algú queda ferit o es retira. Entre els éssers humans, però, reduir els conflictes a aquest escenari és realment perillós: lluitar amb la banya implica crear moltes víctimes i sovint té un poder destructor desmesurat. Les persones som intel·ligents i podem buscar terceres vies. Donar cops «d'identitat» a l'altre perquè sigui acceptada és tan ridícul com pretendre que algú es tregui la jaqueta amb més ràfegues de vent bufant. Un xoc d'idees enrocades no tindrà mai solució per més que insistim, com els xocs de banyes dels marrans. Humanitzar la relació tot fixant-nos en les persones que hi ha darrere les idees i en les seves necessitats reals serà el primer pas per comprendre, retirar blindatges i assolir consensos finalment. Dialogar no implica renunciar a les pròpies identitats: respectant-les podem buscar satisfer les necessitats de cadascú.

En la dinàmica es proposen dues opcions de conflicte en format joc de rol (*role-play*):

- Dos germans reben herència del seu avi: 51 vaques. Un és pelleter i l'altre carnisser. Es reparteixen 25 i 25, però hi ha conflicte per l'última vaca.
- Després d'una catàstrofe mundial tota l'aigua dolça està contaminada i l'últim poble supervivent és lluny d'altres fonts d'aigua. Sofreixen un incendi enorme, i disposen d'un sol camió d'aigua pota-

ble. Mentre alguns volen fer-lo servir per apagar el foc, d'altres exigeixen beure i sobreviure.

Els dos grups o persones comencen amb la mateixa frase: «vull la vaca», o bé «vull l'aigua». El conflicte ha d'evolucionar espontàniament, i s'han de buscar maneres de resoldre'l. Si queden massa bloquejats, el guia haurà de mediar fent les preguntes següents. Si ho resolen ells mateixos, un cop han acabat poden reflexionar:

- **Quina és la POSICIÓ que afirma cadascú?**
- **Quin és l'INTERÈS que hi tenim, és a dir, per a què ho volem?**
- **Quina és la NECESSITAT de fons que hem de satisfer dins nostre?**
- **Partim de la necessitat: podem assegurar-la d'una altra MANERA?**
- **Podríem SUMAR esforços per tal de satisfer les necessitats de les dues parts?**

(En l'exemple de la vaca, ja al nivell d'interessos trobaran que un vol la pell i l'altre la carn. En el cas de l'aigua, si les necessitats són salvar propietats i sobreviure, poden cooperar per reservar l'aigua per sobreviure i apagar el foc amb sorra, o transportar objectes junts... etc.).

6

Rebutjar l'indefensable per se: avançar contra tota violència

T'ha passat mai que el teu grup faci una cosa que creus que és profundament injusta? Com has reaccionat? Ets capaç de condemnar-ho, encara que això et suposi rebuig o tingui conseqüències? En l'activitat partirem de tres nivells:

- **ABSOLUT:** allò que cal exigir a tot ésser humà (justícia, dignitat).
- **TESTIMONIAL:** allò a què no renunciaria però no obligaré (fe, identitat).
- **RELATIU:** allò sacrificable sense afectar ningú amb gravetat (gustos).

■ INFANTS

Per un grup de 20 infants es dibuixen 25 cartes amb un número 1 vermell, 35 amb un 2 verd i 40 amb un 3 negre. Es deixen barrejades de cap per avall damunt d'una taula. Cadascú agafa una carta, i escull una parella. Si un dels dos infants (o tots dos) té un 1, l'altre aixeua el dit i callen (si diuen una paraula han perdut, i cal que busquin una altra parella). Els altres infants han d'estar sempre alerta per si algú aixeua el dit i fer-ho ells també, deixant el que estiguessin fent. Només quan tots aixequen el dit en silenci, la parella que tenia l'1 l'entrega a el guia de l'activitat. Si les parelles tenen dos 2, se'ls poden quedar i van a buscar una altra carta. Si tenen un 2 i un 3, el 2 es nega a entregar-lo, se'l queda i agafa una nova carta, però el 3 segueix buscant una nova parella. Si tenen dos 3, juguen a 3 rondes de «pedra, paper, tisores»: qui guanya estripa el seu 3 i va a buscar una nova carta, però el perdedor segueix buscant una nova parella. El joc s'acaba quan el guia hagi recuperat tots els uns. Al final seu tothom i s'avalua. Els 1 eren els conflictes amb violència (intolerables,

vulnereu allò absolut!). Qui la sofreix aixeua el dit, reclama justícia a tothom, i la resta s'ha de negar a continuar fins que el violent (qui té l'1) es rendeix i entregui l'1 (no-cooperació). Els 2 eren els conflictes per coses que no exigeix als altres, però demano que respectin de mi (creences...). Qui tenia un 2 es negava a cedir en el conflicte, perquè seria injust. En canvi els 3 eren tots els altres conflictes menors: guanya qui és capaç de renunciar al que vol per arribar al pacte?

■ JOVES

La mateixa activitat que els infants amb variants. Menys cartes de cada. Se'ls presenten abans els tres nivells de veritat. Quan una parella es troba ha d'escriure, amb una frase darrere la carta (diferent cada vegada), un cas de realitat en conflicte d'aquell número (1: assetjament escolar, 2: vel d'una dona musulmana, 3: comprar una moto...). Al final es llegeixen els 1 recollits, i els 2 que cadascú guarda. Per què és útil ser prou lliures com per poder estripar el 3?

■ ADULTS

El guia prepara una llista de realitats en conflicte (habitatge, cultura pròpia, pintar un edifici de color verd...) i el grup les ha de classificar: ABSOLUT, TESTIMONIAL o RELATIU. A debat: com ens podem treballar per guanyar en llibertat interior, fins a ser capaços de sacrificar el relatiu? La violència danya el grau ABSOLUT: és SEMPRE condemnable i indefensable vingui d'on vingui. Com detectar les pròpies violències?

7

Ràbia i odi

Al llarg del dia els fets i els pensaments ens evocuen sentiments i emocions. La ràbia és la reacció sana a una situació d'injustícia, i és canalitzable en múltiples formes de reivindicació creativa. L'odi és un sentiment diferent: una aversió intensa, que podem optar per alimentar o bé per desestimar constantment. És essencial descobrir d'on ve: l'odi sol acabar en violència, i prevenir-la implicarà canalitzar la ràbia perquè no es transformi en odi dins nostre, ni es reprimeixi en ressentiment. Vegem com identificar el que sentim, i permetem-nos d'expressar-ho de maneres no violentes.

Proposem un exercici d'imaginació (adaptable a diferents destinataris, partint d'exemples adequats a cada franja d'edat). M'hi ajudarà tancar els ulls i visualitzar el moment en què ho vaig viure o presenciar.

- (I) M'imagino una situació recent en què dues persones o col·lectius han comès greuges l'una en contra de l'altra, s'han ofès, s'han tractat de manera injusta. Sigui directament, en imatges, o pel relat dels fets, ho visualitzo.
- (II) M'imagino una situació recent en què em vaig sentir agredit/da, i vaig rebre insults, injúries, cops, un tracte injust per part d'algu o d'un col·lectiu.
- (III) M'imagino una situació recent en què vaig causar algun greuge a algu altre o a un col·lectiu. Pot ser un greuge directe o indirecte, i que l'altre n'hagi estat conscient o no. Exemples: respondre malament a algu, ignorar-lo en una reunió,

agafar un transport públic sense pagar-lo, malversar l'aigua a la llar... Considerar només una situació en què m'hagi sentit malament de veritat en la meua manera d'actuar.

- En aquell moment, i no pas ara, com em vaig sentir? M'hi ajudarà recordar l'impacte que potser vaig percebre en alguna part del meu cos.

Identificar com ens sentim per les coses que ens fem els uns als altres és un primer pas per poder gestionar-ho. Posem-hi nom: ràbia, odi, indignació, ressentiment, remordiment... són sentiments morals que podem classificar segons siguem agents receptius (I), passius (II) o actius (III) de les situacions que vivim.

Llegiu el testimoni de l'Iker i comenteu-lo arran de la gestió de l'odi:

04 «Ver que el hombre que mató a mi padre...

Mireu i comenteu com Latifa aconsegueix canalitzar la ràbia en compromís social:

05 Latifa: a fighting heart

Solucions integrant l'adversari

Us proposem el cas següent per treballar en grup, a tall de dilema:

En Cisco ha estat de fa temps un treballador de confiança a la granja. És l'únic que té les claus de la finca. Tot fent la comptabilitat, a la Laia i en Marcel —els dos propietaris— ja fa tres mesos que els comptes no els surten. Després de diferents indicis, sospiten d'en Cisco. Ells mateixos han estat investigant i, perplexos, han vist en Cisco de nit enduent-se caixes d'ous en una furgoneta. Ara els propietaris es plantegen quatre opcions possibles:

1. Denunciar en Cisco, presentant les proves a la policia.
2. Parlar directament amb en Cisco, mostrar-li les proves del robatori i preguntar-li el per què. Provocar que ho reconegui i acomiadar-lo.
3. Plantejar un pla per acomiadar en Cisco. Sabem que té una família que en depèn i no volem que els fills arribin a saber que el seu pare és un lladre. Sense dir-li res de les proves, buscar raons per dir-li que no estem contents amb la seva feina i que hem decidit pactar un acomiadament.
4. Reunir els treballadors de la granja, comentar un pla de futur per ampliar les naus, i proposar-lo a ell com a persona que lideri aquesta nova etapa. Donar-li una forta responsabilitat per vetllar que tiri el negoci endavant.

Entre el grup, per quina opció us decanteu? Sota quins arguments la justifiqueu? Quines conseqüències pot tenir cadascuna de les opcions proposades? Quin sentiment us genera com a propietari, cadascuna de les opcions? Plantegeu també les responsabilitats que se'n deriven. Quina opció seria la més coherent amb el fet d'integrar l'adversari? Quins greuges podria tenir aquesta opció més inclusiva? Penseu altres opcions possibles que considereu que també l'integrin, quines?

En el transcurs del debat, cal anar considerant criteris com ara:

Què dona més pau als propietaris? Quina decisió farà més bé a més gent? Quines actituds prèvies caldrà que tinguin els propietaris per proposar una solució inclusiva? Valorar les dificultats del treball en equip amb qui sabem que ha tingut aquesta conducta. Com no caure en la ingenuïtat ni en la impunitat, salvant les qualitats que pugui tenir l'adversari? Tenir en compte que refer la imatge de l'adversari no sols dependrà de com ens el mirem els altres, sinó de refer-la també internament ell mateix. Permetre's el perdó. Qui orienta la dinàmica pot proposar buscar moments de la història mundial en què s'ha partit d'aquesta inclusió de l'adversari en la solució de situacions polítiques, econòmiques, socials...

Revertir el mecanisme fonamentalista: pensar

Proposem visionar la pel·lícula de Hannah Arendt i fer un fòrum. En aquest context de debat pot servir una afirmació seva:

El pensar acompanya la vida i és, en si mateix, la quinta essència de l'estar viu; i com que la vida és un procés, la seva quintaessència només pot residir en el procés del pensament real i no en un resultat tangible o en un pensament concret. Una vida sense pensament és possible, però no aconsegueix desenvolupar la seva essència; no només li manca sentit, sinó que a més no és plenament viva. Els homes que no pensen són com els somnàmbuls.

Arendt, H. (1978). *The Life of the Mind*. Nova York: Harcourt Brace Jovanovic, pàg. 191

Arendt va analitzar la banalitat del mal a partir de les paraules d'Eichman al judici de Jerusalem. Ensenyar a pensar, doncs, és l'eina per revertir mecanismes fonamentalistes que no pensen per ells mateixos, sinó que entren en aquesta roda d'automatisme mecanicista. Qualsevol comportament o hàbit interioritzat només es pot trencar fent-lo conscient, i això requereix el pensament.

Pautes per al debat:

- **«No pensar» permet cometre atrocitats?**
- **Quines accions de què et penedeixes creus que les vas fer sense pensar?**
- **Quin sector de població té menys possibilitat de decidir pensant? Per què?**
- **Creus que les situacions de pobresa estructural justifiquen que es pensi menys?**
- **Considera situacions en què les persones que no tenen cobertes les necessitats bàsiques cauen en el parany de líders polítics o ideològics que els prometen resoldre-ho tot a canvi de vots o submissió. Com es pot revertir aquest mecanisme?**

Poliedre: la diferència de l'altre m'enriqueix

Un dels símptomes d'una persona fonamentalista és que la seva visió raquítica de la realitat li provoca dificultats per acceptar la diversitat: la sol incomodar, i tendeix a voler homogeneïtzar sense respectar-la ni incloure-la. Per aquest motiu, una possible «vacuna» contra el pensament monolític és la vacuna del poliedre: si col·loco un poliedre davant meu, per més que m'entossudeixi a dir que veig tota la realitat, la veritat és que les cares amagades del darrere no les puc veure. Cal que em mogui per observar-lo des d'una nova perspectiva, o bé confiar en la percepció de la realitat d'algú altre en un extrem oposat al meu i que completi la visió del poliedre. Aquesta metàfora ens fa comprendre com d'important és la humilitat en un conflicte: ser conscient que l'altre, per més que estigui allunyat de mi (i potser precisament per això!) sempre enriqueix la meua perspectiva de la realitat.

Proposem una dinàmica per a totes les edats: S'embolica amb paper una pilota gegant, i s'escriuen números grans a tot al voltant, que ocupin tota la superfície (caldrà vigilar que només tinguin una lectura, per exemple amb una línia a la base del 6 i el 9). Llavors, es fixa la bola damunt d'una taula al centre de la sala. Es divideix el grup en dos, i els participants s'alineen

al llarg de dues parets paral·leles de la sala: els uns només veuran una semiesfera i els altres l'altra. Demanar-los que, per equips, sense moure's ni tocar la pilota, arribin a sumar tots els números de la pilota al més aviat possible. Per donar-hi emoció, es cronometren uns minuts de temps per acabar. S'adonaran que no poden si els altres no els dicten els números de l'altra banda. Al final es veuran forçats a cooperar per guanyar tots dos grups plegats (si algun grup fa trampa movent-se, o dictant números falsos a l'altre grup, quedarà desqualificat). Al final s'avalua l'activitat desxifrant les metàfores segons l'edat dels destinataris: la pilota és el problema o realitat que tinc al davant. Inicialment crec que la meua perspectiva és l'única. Però si sumo el que veig no obtinc el resultat correcte. Haig de cooperar amb d'altres, demanar-los com ho veuen, perquè pugui comprendre més perspectives del problema, fins que en trobi la solució (el

número resultant). Podem compartir experiències d'haver viscut un conflicte i demanat ajut a altres persones per enriqueir-me. I si l'altra persona és el meu adversari, que se situa just al costat més allunyat de mi? Creieu que intentar comprendre la seva perspectiva m'enriqueiria i acostaria la solució? Posem-ho a debat.

Bibliografia

CASCÓN, P. (2016). *Educación en y para el conflicto*. Barcelona: Cátedra UNESCO sobre Paz y Derechos Humanos.

LEDERACH, J.P. (2010). *Transformació de conflictes: petit manual d'ús*. Barcelona: Icària.

OLIVELLA, M., (2016). *Alliberem-nos de la violència i la passivitat*. Barcelona: Equilibra.

ROSENBERG, M.B. (2015). *Nonviolent Communication*. Encinitas: Puddle Dancer Press.

SOLS, J. (2009). *Atrapats en la violència. Camins de sortida*. Barcelona: Claret.

XIRINACS, L.M. (2009). *Filosofia i pràctica de la noviolència*. Barcelona: Abadia Editors.

La totalitat d'aquest llibre, tant el contingut com el disseny estan sotmesos sota llicència <<Reconeixement-No comercial-Obres derivades>> que podeu consultar a la xarxa a <https://creativecommons.org/licenses/?lang=ca>

Creació de continguts: Xavier Garí de Barbarà, Marta Burguet Arfelis, Joan Morera Perich

Disseny i maquetació: Arantza Cadenas Aran i Pilar Rubio Tugas

Producció audiovisual: NereuStudio

www.moulanoviolencia.net
info@moulanoviolencia.net

Un projecte de

CJ Centre d'estudis
Cristianisme i Justícia

 Grup de Treball en
Noviolència Cristiana
Centre d'Estudi Cristianisme i Justícia

Amb el suport de

espai
societat
oberta

ICIP

 Ajuntament de
Barcelona

WV ACT
International Institute
for Nonviolent Action